

ĶIŌTTĶE'RJJ
Tuåimme'tĳķõõzz soojlõs
škooulserddjumšid Lappist

NOORRÂM
Rauna Rahko-Ravantti, Minna Kõrkkõ,
Merja Paksuniemi, Sari Niemisalo

Lapin yliopiston rehtori on todennut päätöksessään 23.9.2020, että julkaisussa on rikottu hyvää tieteellistä käytäntöä. Sari Niemisalo olisi tullut mainita "Käsikirja: Toimenpide-esityksiä sujuviin koulutussiirtymiin Lapissa" kokoamisessa mukana olleena henkilönä. Sari Niemisalo on merkitty yhdeksi kokoajaksi julkaisuun. Lapin yliopistossa Lapin korkeakoulukirjasto toteuttaa julkaisuun päätöksen johdosta tehtävät lisäykset.

Rehtorin päätös 514/00.06.2017, 23.9.2020

ǪIÖTTǪE'RJJ
Tuåimme'tǫǫõõzz soojlõs
škoolserddjummšid Lappist

NOORRÂM
Rauna Rahko-Ravanti, Minna Kõrkkõ,
Merja Paksuniemi

ISBN 978-952-484-982-1

Lappi universite'tt,
Pedagogiitõdi tiiðkã'dd
Ruã'vnjargg 2017

Teãddmõõ: Lapin yliopistopaino
Kaart: Marko Junttila & Iiro Rautiainen

Alggsää'n 6

Mättčuâggas soojjen- ha'ηķķõõzz kōskksaž puãđõõzz 9

Tuâimme'tķķõõzz 15

Ķiõl'laž vue'lğğemsââ'j 15

Serddjummuž soojjen - Serddjempoodd o'hjjõõzzlaž tuejje'e'jid
kuõskki tuâimme'tķķõõzz 17

Sosioemotionaal'laž mättjempirrõs da piâr tuärjõssân -
škooulâst pi'rğğeem pue'reei tuâim 19

Lââ'ssteãđ tuärjõssân 21

Teättkāäiv

Alggsää'n

Mättčuâggas soojilen—čiolgtemha'ŋk̄k̄ōōzz täävtössân leäi puu't'ted teäđ, koon veäkka vuei'tet tuärjjeed eetnlaž jooukid kuulli mätt'tōōttji serddjummuž vuâđđskooulâst nuu'bb tää'zz määttaid di pu'htted ōlmmsa tän jou'k̄ke kuulli tääbdaid serddjempooddâst da čuä'jtet čâu'ddem-maallid, koi veäkka se'rddma vuäžžat soojlōsvuōđ. Ha'ŋk̄k̄ō'sse vuässō'tte 40 sää'm- da jännmasi'rddimätt'tōōttjed.

Tän ķiōttķee'rjest čuä'jtōōllâp tuâimmsiâzztōōzzid ha'ŋk̄k̄ōōzzâst vuäžžum teäđ čuōvâst. Tuâimmsiâzztōōzzi vuâđđ lij ha'ŋk̄k̄ōōzzâst ōlmstōttum rapoortâst.¹ Ha'ŋk̄k̄ōōzz aunstōōzznoorma, tu'tķķeemvuâssa da rapoort ķee'rjtummša vuässō'tte Minna Kōrkkō, Sari Niemisalo, Merja Paksuniemi, Rauna Rahko-Ravantti da Maiju Saarreharju. Ha'ŋk̄k̄ōōzz puâđōōzz lie norrum ō'htte da čuä'jtet Seerdalvuōttinstituu'tt ōlmstâ'ttem ķee'rjest Mättčuâggas soojilen Lappist, ko'st ha'ŋk̄k̄ōōzz puâđōōzzi lââ'ssen sue'rj ä'sštobdi kä'ğģe ōlmmsa kōskksumus tee'mid. Mättčuâggas soojilen Lappist – tuejōōzzâst Nuōri jännmasi'rddji aunstōōzz no'rre, analysō'stte da raportō'stte Minna Kōrkkō da Sari Niemisalo (ķč. Kōrkkō & Niemisalo, Maahanmuuttajaoppilaiden siirtymät perusopetuksesta toisen asteen

¹Kōrkkō, Minna, Paksuniemi, Merja, Niemisalo, Sari & Rahko-Ravantti, Rauna. (tuâ-im.) (2017): Opintie sujuvaksi Lapissa. Turku, Seerdalvuōttinstitutt, Ōōlmtōōzz 6.

*Tän kiõttkee'rjest čuä'jtõõllâp
tuâimmsiâzztõõzzid ha'ŋkõõzzâst
vuâžžum teäđ čuõvâst.*

koulutukseen Lapissa, 45–67), rää'ves jânmmasi'rddji aunstõõzz analysõ'stte da raportõ'stte Maiju Saarreharju da Merja Paksuniemi (kč. Saarreharju & Paksuniemi, "Koska siitä saa hyvän elämän", 69–95) da sää'mnuõri mättčuâkkaz kiõtt'tõõlli aunstõõzz analysõ'sti da raportõ'sti Rauna Rahko-Ravantti (kč. Rahko-Ravantti, Saamelaisnuorten opintie Lapissa, 97–113).
ķe'rjj lij lookkâmnalla addrõõzzâst: <http://www.migrationinstitute.fi/files/pdf/julkaisuja-sarja/Opintie-sujuvaksi-Lapissa-Siirtolaisuussinstituutti-J6.pdf>

Spä'ssbõõššâp ha'ŋkõõzz teäggam Euroopp sosiaalteäggõõgg, Lappi JTP -kõõskõõzz di Lappi universitee'tt. Spä'ssbõõššâp ha'ŋkõõzzâst mainstõttum oummid da õhttsažtuâjjkuõ'i'mid, tijtää tän čiolgtõõzz ij le'jje vuei'tted tuejjeed. Spä'ssbõõššâp še ha'ŋkõõzz jee'res tuâjjlaid kaallšõs tuâjast koon sij lie tuejjääm. Spä'ssbõõššâp še o'hjeemjoouk vuâzzlaid ä'sštobddâm ooudâst ha'ŋkõõzz äi'gğen.

Ruä'vnjaargâst 16.2.2017

Rauna Rahko-Ravantti, Minna Kõrkkö ja Merja Paksuniemi

Mättčuâggas soojjen - ha'ŋkķõõzz kōskksaž puãđõõzz

Sää'mnuõr

- ▶ Vue'ss nuõrin vuõ'i'ni sää'mķiõl miârkteei sâã'jest jii'jjes pue'ttiäigga. Gäärdin jeälsteei sää'mnuõr le'jje niõgggääm ooccmes sää'mvoudda nuu'bb tää'zz määttaid.
- ▶ Gäärdin jeälsteei sää'mnuõr le'jje mainstâ'ttempodd toodvaž jii'jjes škoou'le da taauroõžžid. Sij le'jje kuuitâg tobddâm pue'ttmes mättmešt le'be täujja ķeeu'suum le'be čârstum sâ'mmlažvuõđ diõtt.
- ▶ Sää'mvuu'dest nuu'bb tässa serddmõš lij čuu't miârkteei prose'ss da mätt'tõõtti valmštâ'tte õhttsažoocma ju'n 7. klaassâst ää'ljeen.

- ▶ Öhttsažooccâmva'lljummšid vaaikti vuöss-sâjjsânji nuõr jii'jjes miõlkiddõs, leša lokku va'lddeš še piârri vuäinnmõõžž di måttmin paai'kin tääl'laž resuursid, ouddmiârkkân vuei'ttemvuõđ jii'jjes jålstempäai'k ha'ŋķkummša vee'res päi'ķķ-kää'ddest.
- ▶ Sää'mvuu'd åålgbeä'lnn jeälsteei nuõr niõggee jålstummšest sää'mvuu'dest. Vuässas tän niõggeem vuei'tlvâ'stte sää'mķiõl täidd da tõn mie'ldd ävvnee tuâjjmarkân.
- ▶ Lij tä'rķķ, što sää'mķiõl mått'tõõzz uu'det Lappist še jee'resâ'rnn gu tä'lķ sää'mvuu'dest, tõn määinast, što tõt seeilat kuõsktõõzz preddnid da vuei'tlvast mäccmõõžž, hâ't mäccmõš njui'ķķe'ce muä'dd puõlvvõõgg pâ'jjel.
- ▶ Sää'mnuõr puä'tte gäärdid čuu't jee'resnallšem pirrõõzzâst da kulttuurâst. Ođđ päi'ķķ-kää'ddest måttstroj'ttel õõlgči pâ'stted ta'rjjeed tuärjjõõzz sää'm kulttuuridentitetta, što serddjummuš ij šõõddce mått'tõõttja leigga losseen da šurrân da viiggče määttai jõskkmõ'sše.

Nuõr jânmmasi'rddimått'tõõtti

- ▶ Nuõri jânmmasi'rddji nuu'bb tää'zz õhttsažooccâmva'lljummšid vaaikat jäänmõssân nuõri jii'jjes miõlkiddõs škooultensuârğga. Vuâđđmått'tõ'sse kuulli TET-harjijtõõllmõõžž miârktõs nuõri škooultõsva'lljummšid lij ju'n ee'žža occnjaž.

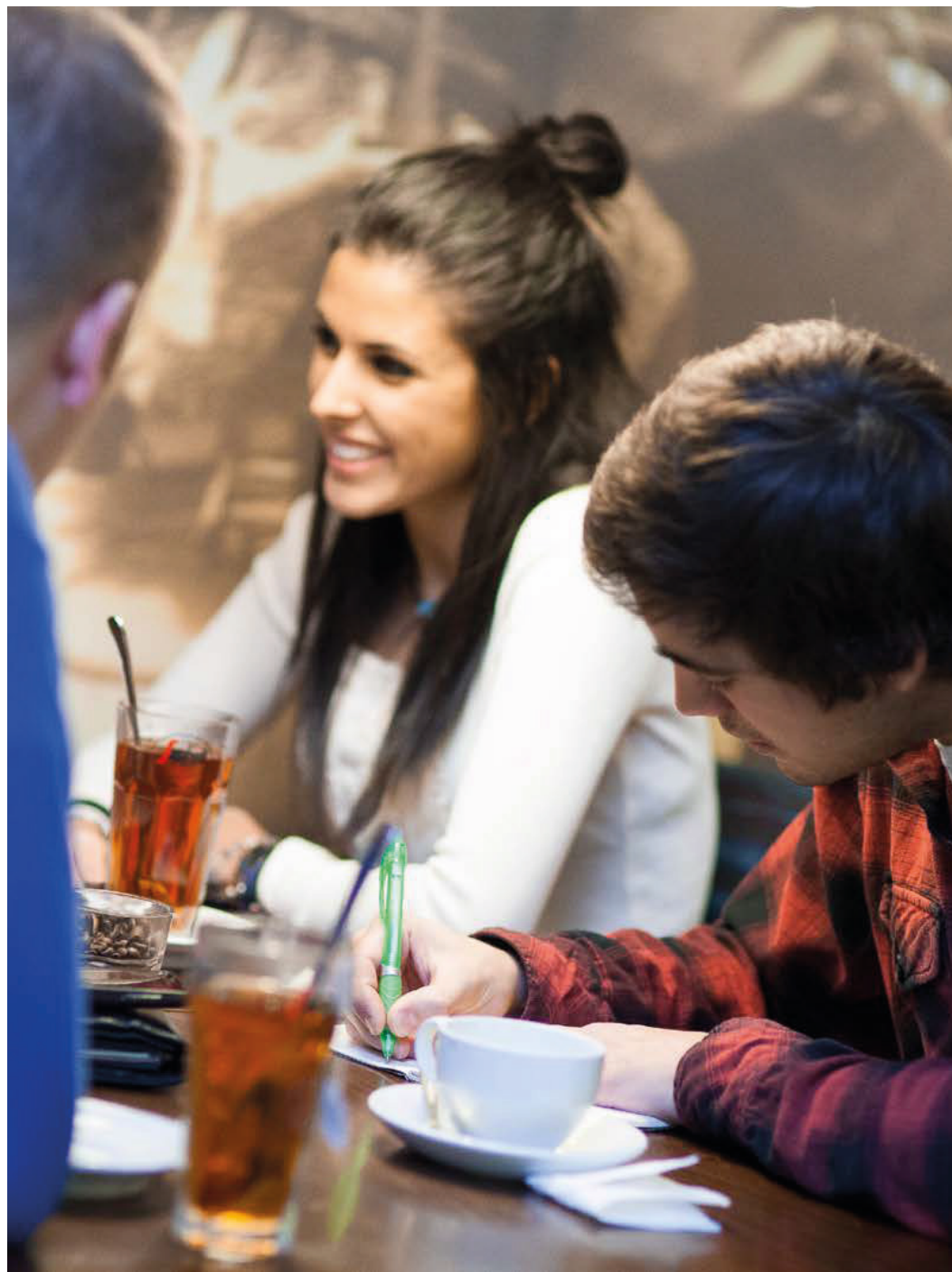
- ▶ Lää'ddkiõl täidd lij pukin tää'rkmoš jännmasi'rddinuõri škooultõõzzlaž serddjummuž ooudâsveä'kkteei le'be cõggi tuejjei: šiõgg lää'ddkiõl täidd ooudad nuõri škooulâst pi'rgǵummuž da taurõškõskkvuõdi šõddmõõžž da vuei'tlvâstt oo33õõttmõõžž haa'luum nuu'bb tää'zz škooultõ'sse. Hue'nes ķiõlltäidd tuejjat vaiggâdvuõđid škooulâst da aai'ji mie'ldd va'žžtõõzzid kommunikâ'sttmest vä'lddnarood mätt'tõõttjivui'm. Hue'neld lää'ddkiõl vaaldšeei mätt'tõõtti jie vie'ltte'mmen oo33õõđ haa'lee'mmes nuu'bb tää'zz škooultõ'sse, gu jie âask ķiõlltäaideez ri'jttjem škooulâst pi'rgǵumma.
- ▶ Vuârvaaiktõs lää'ddkiõllsai mätt'tõõttjivui'm tuârijad jännmasi'rddituâggaž mätt'tõõttji lää'ddkiõl mättjummuž. Nuõri sosiaa'laž kõskkvuõdi šõddmõ'sše škooulâst le'čči pue'rr ķiddeed vuâmmšõõzz.
- ▶ Jännmasi'rddinuõr taarbše jee'restâss'saž tuârijõõzz škoouljââ'ttma. Pukin nuõrin jie leäkku vuâđđškooul puuđeen ri'jttjeei ķiõl'laž le'be akateemlaž vaalmâšvuõđ, koi veäkkâ sij vuâitče oo33õõttâd nuu'bb tää'zz ämmtallaš vuâđđškooultõ'sse le'be lookkjiškoou'le. Täid mätt'tõõttjid serddjempoodd škooultõs, mâ'te valmšteei škooultõs, vuâitt lee'd šiõgg va'lljeed.
- ▶ Mâtto'hjee'jin lij jõnn miârktõs jännmasi'rddinuõri škooultõõzzlaž serddjummaš i'nnstummšest. Mâtto'hjee'ji tuâjjan lij ainsmâ'tted, što nuõr tuejje škooultõsvalijummšid ri'jttjeei teäđ vuâđald.
- ▶ Jännmasi'rddipiârri puârraz vuâi'tte vuâssõõttâd aktiivlânji päärneez škoouljââ'ttma tâ'lk, jõs sij vaaldše lää'ddkiõl. Puki piârrivuâzzlai õõlgči mättjed ri'jttjeei lää'ddkiõl täaid.

- ▶ Vue'ss jânmmasi'rddinuõrin vuäinn pue'ttiäi'jes Saujj-Lää'ddjânmmest. Tãn tue'kķken lie saauj pue'rab vuei'ttemvuõđ mätt'tõõttma - da tuâjjvuäžžma..

Rää'ves jânmmasi'rddimätt'tõõtti

- ▶ Rää'ves jânmmasi'rddji nuu'bb tää'zz õhttsažooccâmva'lljummsid vaaikti miõlķkiddsõsvuõtt suârgga, pue'ttiäi'j plaan juätkkmätt'tõõllmõõžžâst, tuâjjvuäžžamvuei'ttemvuõđ da â'lddpirrõõzz tååbd da neävv. Tuâjjharjttõõllmõõžž tää'rķesvuõđ to'bdde jäänab lää'ddķiõl mättjem neävvan gu tuâjjvuäžžam le'be škooultõsval'ljummsi beä'lnn.
- ▶ Vuei'ttemvuõtt juä'tķķed määttaid ämmta, koon lij harjttam dommjanme'stes lij occkaž. Jäänmõsân miârkteei määin lie lää'ddķiõl siltteeka'nesvuõtt di haall piässâd jåttlânji tuâjj-jie'llma.
- ▶ Tu'tķķkummša vuässõõtti pue'tti ääi'j plaanid kuuli tuäivv tuâjvuäžžmest da jie'llem juätkkmõõžžâst Tå'vv- le'be Saujj-Lää'ddjânmmest. Tåt tuârjad jurddi tõ'st, što tuejee'l škooultõõzz ou'dde, tuejeet seämmast pue'tti ääi'j tuâjjlai ou'dde Lää'ddjânmmest.
- ▶ Lää'ddķiõl siltteeka'nesvuõtt tuäimmai vuässa câggsen lookkjiš-kooulmäättaid, gu piässmõš lookkjiškoou'le oudldâstt mätt'tõõttjest raavås mätt'tõsķiõl tääid. Rää'vesooumžen Lää'ddjânmma serddam oummi piässmõš âä'lab tää'zz škooultõ'sse lij raajtum.

- ▶ Škooul ta'rjeem mättõõzzlaž tuärjjõõzz to'bdde ri'jttee'jen. U'čtee' čõõdte jeä'rduumuž mätt'tõõzzineez.
- ▶ Määttai ouddnummšest piârri tuärjjõõzz da vie'čk miârktõs leäi šurr. Piârri vuäzzlai hue'nes lää'ddkiõl täidd da škooulid jáä'dká'nesvuõtt le'ije raajteei tuejjei tuärjjõõzz vuäžžmest.
- ▶ Jii'jjes miõttlõs šiõttõõttmõš vaaikti positiivlânji mättjummša da tä'st leäi miârkteei vaaiktõs määttai ouddnem beä'lnn.
- ▶ Serddjempooddâst vuõžžum tuärjj u'čtee'lin da mätto'hjee'jin leäi miârkteei sââ'jest. Serddjempoodd tuärjituâimman kai'bbješ še jee'res tuärjjõõzz, mâ'te: määng piässâmtee'sti harjitoõllâmtee'st serddjempoodd jeállam mätt'tõõtti kõ'll'jumuž, koi poodd sij mainste jii'jjes kiõččlâsttmõõžži pirr da mätt'tõõttmõõžži pirr ääi'jest mângna vuâdđškooul.
- ▶ Lää'ddkiõl harjitoõllmõõžži škooul âalgbeä'lnn õ'nne taarbli'žžen da tuäivvjen leäi še vuârvaaiktõs maaddlä'ddlaivui'm.
- ▶ Mätt'tõõttmõõžži tuärjjõssân škooulpeei'v âalgbeä'lnn kai'bbješ meä'rmeâldlaž vuei'ttemvuõđ leksskruu'ğge, gu leeksi tuejjumuš leäi mättmešt va'žžel ij-ka o'nstam.

Tuaimme'tkķõõzz

Ķiõl'laž vue'lğğemsââ'j

Sää'mķiõl tuärjjummuš

Sää'mnuõrin serddjem luândd lij o'dinaknallšem tõn diõtt, što nuu'bb tää'zzest vuei'ttemvuõtt mätt'tõõttâd sää'mķiõ'lle occan lebe voo'ps-i poott. Sää'mķiõl lie vaarvuâla da sää'mķiõl seillmõš taarbše'če õhttsažkââ'ddest puki tuärjjõõzz.

- ▶ Vuei'tlvââ'stet čõõđ vuâđđškooul mätt'tõõttmõõžž sää'mķiõ'lle.
- ▶ Lââ'zztet sää'mķiõl mätt'tõõzz ämtallaš mättstroittlin da lookkjiškooul škooultõõzzâst.
- ▶ Vuei'tlvââ'stet sää'mķiõl mätt'tõõttmõõžž Lappi vuu'dest obbnēs.

Lää'ddkiõl täaid tuärjammuš

Lää'ddkiõl silttumuš vaaikti õhtân jäänmõsân miärkkšõõvvi tuejje'en jännmasi'rddimätt'tõõttji škoolserddjummsid pukin ää'kkjooukin. Lää'ddkiõl täidd lij tää'rkes tuejjei še lää'dd õhttsažkadda integrästtjumšest da aazzõõttmõõžžâst di taaurõškõskkvuõdi čuõlmm'mest.

- ▶ Tuärjjeet mätt'tõõttjid õõuti õõuti lää'ddkiõl mätttjumšest čõõđ škoolpälgaz.
- ▶ Tuärjjsäimmaz, mâ'te piârri, lää'ddkiõl täaidai silttumuš raaveet.
- ▶ Põõrgât vaaikted miõđâld taaurõškõskkvuõdi vuäžžmõ'sše maaddnarood kõskkvuõđâst.
- ▶ Vuei'tlvâ'stet lää'ddkiõl harjttõõllmõõžž še škool aalgbeällsaž tuâimin da jä'rjstet tuâimmjummuš jee'res staarjõõttmõõžžin.
- ▶ Čuä'jtet õhtân va'lljumšen kiõlltäaid pue'rummša jännmasir'ddi-mätt'tõõttjid jurddum 10. klaassid, kuä'ss oudldõõzz piässâd haa'luum nuu'bb tää'zz määttaid šâdd vuei'tlvi'žžen.
- ▶ Uu'det vuei'ttemvuõtt tuejjeed piässâmtee'sti harjttõõllâmtee'stid nokk täujja.
- ▶ Tuejjeet vaalmâš sannõõzzid, koin lij äü'kk nuu'bb tää'zz määtain da pue'tti ämmtest.
- ▶ Plaaneet kuursid, koin ooudâsveä'kket lää'ddkiõl täaid ouddnummuš pue'tti mättstroit'el, mâ'te lookkjiškooul, lokku vää'ldēl.
- ▶ Jä'rjstet mättvaalmâšvuõdid pue'reei kuursid nuu'bb tää'zz määttai aalgâst.

Serddjummuš soojlen – serddjempoodd o'hjjõõzzlaž tuejee'jid kuõskki tuåimme'tkkõõzz

Serddjempo'dde ââ'net resuursid, leša tõ'st huõlkani serddjempoodd vuâđđškooulâst nuu'bb tässa vaigsmõõ'tti le'be cõõggi jm. valmšteei škooultõõzz vää'nn, occnjaž õhttsažtuâjj serddjempoodd mättstroi'ttli kõõsk da mättstroi'ttli jânnamtiõđlaž sââ'jj. Nuõr kai'bbje lââ'zz persoonlaž tuärjõõzz, o'hjjummuž, huõlâânnmõõžž, vuâ'pstõõzzid da räâ'ves oummu raavõõzz tõ'st, što vuõss-sâjjsaž mättstroi'ttel va'lljummuš mõõni vuõ'i'gğest. Vue'ss mätt'tõõttjin kai'bbji veâl lââ'ssteâđ jee'res škooultõsvuei'ttemvuõđin mâŋŋa vuâđđškooulâst, kook tuärje'če sij va'lljeemprosee'ss da valmštõõvmmõõžž tuäivvämmta. Vue'ss leäi haa'leed veâl lââ'ssääi'j smiõttmõ'sše, ou'ddel jõnn tu'mmstõõgg, määttai juä'tkkem beä'lnn. Tuärj vuâžžmõš lij čõnnsest ââ'nnmest âarrai resuursivui'm, mâ'st vuäitt šõddâd vooudlaž jee'resarvvsažvuõtt. Va'žžtõssân määttai diõtt si'rddi sää'mnuõrin leäi ođđ kulttuu're šio̯ttõõttmõš da tõn noormi mättjummuš. Jânnmasi'rddimätt'tõõttji intergrâsttmõõžž vuâđđmättõõzz ry'tmme to'bdde mättmešt va'žžtõssân.

- ▶ Ta'rjjeet mätt'tõõttja vuei'ttemvuõđ õhttnaž o'hjjummša.
- ▶ Čuä'jtet 10. klaass vuei'ttemvuõđ, jõs mätt'tõõtti taarbaš lââ'ssääi'j tu'mmstõõgg tuejjummša.
- ▶ Lââ'zztet mätt'tõõttjid persoonlaž tuärjjeem-maallid.
- ▶ Nuu'bb täâ'zz õhttsažoocma valmštõõđat čõõđ pâäibužškooul pe'sttem.

- ▶ Raaveet verddsažtuärjtuäimmmuž, vuässtâ'ttet puärraz prosessa da lââ'zztet ju'n serddjempoodd jeällam mätt'tööttji tobddmi juäkkmöžž mentoor tuäimmmem mie'ldd.
- ▶ Lââ'zztet TET-harjttööllmöžž da mätt'tööttji juätkkmätt'tööttäm tuäivvji kōskksaž öhttvueđ alttee'l pue'ttiäi'j da ämmat plaanummuž pāāibužškooulâst ju'n ääi'jben. Nääi't nuōrid uu'det nokk ääi'j tobdtööttâd jee'res ämmtid da škooultōs-suō'rjid, kook lie si'jjid miōllsaž.
- ▶ Ooudeet jānnmasi'rddimätt'tööttji aazzööttämškooultöōzzâst spraavdem tuäjharjttööllämpöō'jid, ko'st ääü'k tuäjjuuäžžam da škooultöōzz vuei'nnemkuu'lmet maksimââ'stet.

” *Piârri u'vddem tuärjjöōzz da vie'kķ
miârktōs čuä'jtöōđi miârkteei tuejje'ejen
määttai ouddnummšest.*

Sosioemotional'laž mättjempirrõs, taaurõškõskkvuõđ da piâr tuârjõssân - škooulâst pi'rğğeem pue'reei tuâim

Škooul da tõi vue'jj oodee täujja vaaldšeei sosiaal'laž vuõ'jjid. Vâ'lddkulttuur dominõ'stti sââ'jj lij vue'ķķen jeänab gu kulttuuri õhttsaž, mättjummuž vuei'tlvõ'stti raajjpai'ķķ. Tãn diõtt škooulin pââ'stet vâ'ldded lokku vâ'lddkulttuurâst pue'tti pâärnai, nuõri da piârri taarbid, gu tõk lie suâvast škooul äärvaivui'm da tuâimmjemkulttuurin. Eetnlaž uu'ccbõõzzin pue'tti pâärna da nuõr tãn diõtt-i lie škooulserddjummšin samai o'dinak tuâj ooudâst: sij tuâimmje kuõit makrosystee'm kõskkvuudest: vuârai mie'ldd jii'jjez kulttuurâst paai'ķķineez da â'lddõõutstõõzzineez da vuârai mie'ldd vâ'lddkulttuurâst da tãin kuhttuin sij tuâimmje nuu'bb kulttuur tulkkân. Täujja tât šâdd še ee'žža jiõõčnallanji, tõn diõtt gu â'lddõõutstõõzzâst ij leäkku seâmmannallšem vuei'ttemvuõtt tuârjjeed pâärna da nuõr škoouljââ'ttmest gu vâ'lddkulttuurâst pue'tti piârjin. Puârsin da jee'res â'lddoummin jie vie'ltte'mmen leäkku ni voo'ps jii'jjez ķiõõčlâsttmõõžž lâä'dd škooulâst da škooulriâšldõõggâst, jie-ka sij tõn diõtt fi'tte ouddmiârkkân škooul õõlgtummšid le'be škooulâst šõddi aa'sšid.

Piârri u'vddem tuârjõõžž da vie'ķķ miârktõs čuä'jtõõđi miârkteei tuejje'ejen määttai ouddnummšest. Tãn diõtt mätt'tõõtti škooulserddjummši o'nnstummšest jee'res bie'li, mâ'te pirrõ'stti õõutstõõžž, škooul da piârri õhttsatuâjj lij tää'rķes. Õõutstõõžž da škooul kõskksaž kuei'mmvuõđ o'nnstummuš õudldâstt puki čõnnõsjoouki da pääiklaž kâ'ddvaaldâšm juätkkjeei tuârjõõžž.

- ▶ Vää'ldet lokku kulttuursensitiivlažvuõđ da uu'det mätt'tõstuâjilažkâdda nokk teãđ da neävvaidd jee'res kulttuurtaûaggain pue'tti mätt'tõõttji persoonlaž vuâmmšummša.
- ▶ Uu'det ri'jttjeei tuärjõõzz mätt'tõõtti tiuddsaž ouddnummša ķiddee'l vuâmmšõõzz mättsiiskõõzzid, mättmateriaalid di škooul tuâimmjummmša da täävat tõid taarb mie'ldd.
- ▶ Lââzztet soojlõs kommunikâ'sttem oudldõõzzid ääv'vuõđ, perstummuž da oummu jii'jjesnallšemvuõđ da õõutnallšemvuõđ ci'sttjem veäkka.
- ▶ Škooultet mentorrtuâimmjummmša nuu'bb tää'zz mätt'tõõttjid, kook lie jeállam serddjempoodd. Tuejjeet tä'st põõšši nää'l.
- ▶ Ooudeet taarb mie'ldd škooul tuâimmjemkulttuur da tuâimmjemnaa'lid nu'tt, što tõk kääzzkâ'stte škooul mätt'tõõttji eetnlaž määngnallšemvuõđ da pue'rrjie'llem.
- ▶ Aalgтет škooulpeeiv mǎņņa tuâimmjeei leksskruuggid, koin lij vuei'ttem-vuõtt vuāžžad vie'ķķ leeksi tuejjummša.
- ▶ Vuässtââ'ttet piǎrrivuāzzlaid škoouljǎâ'ttem tuǎrjjummša da õhttsažtuõjju škooulin ääi'jbuažž viõusben jm. škooulǎst tuâimmjeei puǎrrsikruuggivui'm.
- ▶ Jǎ'rjstet jǎnnmasi'rddituāggažmätt'tõõttji puǎrrsid ķiõllškooultõõzz, te'l si'jjid uu'det pue'rab ouddlõõzzid vuāssõõttǎd õhttsažtuõjju škooulin.
- ▶ Tuǎrjjeet jǎnnmasi'rddituāggažmätt'tõõttji da lǎ'ddlai mätt'tõõttji kõskksaž vuǎrrvaaiķtõõzz.
- ▶ Tuǎrjjeet jee'res eetnlaž jooukin pue'tti mätt'tõõttji kõskksaž taaurõškõskkvuõđid.

Lââ'ssteâđ tuärjjössân

Õhtsažooccmõš, škooultõs, ämmatva'lljeemtee'st:

<https://opintopolku.fi/wp/fi/>
<https://www.studentum.fi/>
<http://www.infopankki.fi/fi/etusivu>
<http://www.mol.fi/avo/>
<http://www.uramyrsky.fi/Mansikkapaikka/index.html>
http://samediggi.fi/nuorat/images/pdf_tiedostot/oahppoofela_fi_web.pdf

Serddjempoodd škooultõõzzin:

<http://www.edulappi.fi/fi/Nuorelle/VALMA>
<http://www.infopankki.fi/fi/elama-suomessa/koulutus/peruskoulun-jalkeen/lukioon-valmistava-koulutus>

Teättkääiv

Körkkö, Minna & Niemisalo, Sari (2017): Maahanmuuttajaoppilaiden siirtymät perusopetuksesta toisen asteen koulutukseen Lapissa. Tuejjöözzâst M. Körkkö, M. Paksuniemi, S. Niemisalo & R. Rahko-Ravantti (tuåim.) (2017): Opintie sujuvaksi Lapissa. Turku, Siirtolaisuusinstituutti, Julkaisuja 6, 45–67.

Körkkö, Minna, Paksuniemi, Merja, Niemisalo, Sari & Rahko-Ravantti, Rauna (toim.) (2017): Opintie sujuvaksi Lapissa. Turku, Seerdalvuöttinstitutt, Öölm-töözz 6.

Rahko-Ravantti, Rauna (2017): Saamelaisnuorten opintie Lapissa. Tuejjöözzâst M. Körkkö, M. Paksuniemi, S. Niemisalo & R. Rahko-Ravantti (tuåim.) (2017): Opintie sujuvaksi Lapissa. Turku, Seerdalvuöttinstitutt, Öölm-töözz 6, 97–113.

Saarreharju, Maiju & Paksuniemi, Merja (2017): ”Koska siitä saa hyvän elämän”. Tuejjöözzâst M. Körkkö, M. Paksuniemi, S. Niemisalo & R. Rahko-Ravantti (tuåim.) (2017): Opintie sujuvaksi Lapissa. Turku, Seerdalvuöttinstitutt, Öölm-töözz 6, 69–95.

